

Доц. др Иван Јоксић
Правни факултет
за привреду и правосуђе
Универзитет Привредна академија
Нови Сад

Прегледни научни рад
UDK: 340.143:351.746.2(497.5)

ЗАКОНСКА РЕГУЛИСАНОСТ ДЕТЕКТИВСКЕ ДЕЛАТНОСТИ У ХРВАТСКОЈ

Апстракт

Детективска делатност у свим државама чланицама ех Југославије нема дугу правну традицију. Разлоге за овакво стање треба потражити у некадашњим друштвено-економским и политичким условима који, по правилу, претходе законском, односно правном уређењу одређеног дела друштвених односа. Са распадом СФРЈ њене републике чланице, као самосталне државе, покренуле су процес свеобухватних реформи у области безбедности. Рефлекс оваквих промена приметан је и у односу на приватизацију области пружања „детективских“ услуга, који је до тада био у искључивој надлежности тзв. „полицијских инспектора-детектива“. У складу са новим тенденцијама у законодавству, најпре Словенија, а затим Хрватска, област пружања приватних детективских услуга регулисале су посебним законским актима.

У светлу реченог, аутор ће у овом раду изложити основне карактеристике законске регулације детективске делатности у Хрватској. При томе, рад ће бити подељен у више целина у оквирима којих ће се указивати на основне одреднице детективске делатности у светлу позитивне законске и подзаконске регулативе. Истовремено, аутор ће се на одређеним местима у раду послужити компарацијом законодавства Хрватске са релевантним законодавством Словеније и Републике Српске.

Кључне речи: *детективска делатност, приватни детектив, правно лице, предузетник, детективска легитимација.*

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Сведоци смо да сектор приватне безбедности све више добија на значају у остварењу система опште безбедности у свакој држави. Рефлекс продирања система приватне безбедности свакако је и појављивање детективске делатности у већини држава у свету. По узору на западна законодавства све републике чланице *ex* Југославије увеле су законску могућност за обављање детективске делатности. Међутим, присутне су разлике у начину нормативног регулисања правног подручја детективске делатности. Наиме, постоје државе које су у склопу закона којима се регулише приватна безбедност прописали и област детективске делатности (на пример Република Српска у оквиру БиХ). Са друге стране, неке државе (Црна Гора) су посебним законима регулисали област детективске делатности. Истовремено, у неким државама је, осим законским, детективска делатност регулисана и подзаконским актима – Правилницима.

Но, правна област приватне заштите и детективске делатности, као њеног дела, била је позната у свету много пре њеног законског уређења на просторима република чланица *ex* Југославије. Познат је случај детектива Алана Пинкертона (*Allen J. Pinkerton*) који је, иако по рођењу Шкот, а у САД је емигрирао као дечак, основао прву детективску агенцију на подручју САД, 1850. године. Његова агенција се прославила штитећи железницу, а с обзиром на то да су успели осујетити покушај атентата на *Abraham Lincoln*, тадашњег председника државе, врло брзо су добили и веће послове, од којих је један био и контрашпијунажа у Грађанском рату. Агенција је била толико ефикасна да су, када је Влада САД формирала *FBI (Federal Bureau of Investigation)*, користили Пинкертонов модел организације и начина рада.¹

Велика Британија представља специфичан пример широко разгранате детективске делатности у пракси иако, још увек, ова област није правно, односно законски регулисана. У овој држави је детективска делатност присутна у форми организовања професионалних удружења, попут Друштва британских детектива из 1970. године. Дакле, постоје могућности и услови за обављање приватне детективске делатности, независно од рада других државних органа, односно владиних агенција. Сходно томе, постоји могућност професионалног усавршавања

¹Р. Плачков, „Полиција и приватни сектор безбедности са посебним освртом на детективску делатност“, *Безбедност* 3/2009, 85.

приватних детектива, оснивања струковних удружења, организовања стручних скупова, успостављања међународне сарадње из ове области итд.

2. ДЕТЕКТИВСКА ДЕЛАТНОСТ У ХРВАТСКОЈ

2.1. Услови за обављање детективске делатности

Детективска делатност у Хрватској је уређена посебним Законом о приватним детективима (у даљем тексту: Закон),² као и раније донетим Правилником о обављању детективских послова.³ У уводним одредбама Закона (чл. 2.), одређује се садржина детективске делатности, тако што обухвата прикупљање информација и података потребних за утврђивање чињеница, увид у личне и друге податке, те коришћење и обраду личних и других података за потребе наручиоца детективских услуга, у складу са добијеним овлашћењима од стране наручиоца.

У погледу круга субјеката који могу обављати детективске послове предвиђене су две, односно три могућности. Најпре, као и у другим републикама чланицама *ex* Југославије, детективске послове могу обављати правна лица и физичка лица. Но, под одређеним условима, предвиђена је могућност да приватни детектив којим има одобрење за обављање детективских послова издато од стране државе чланице Европске уније или државе уговорнице Уговора о европском привредном простору може у Хрватској обављати детективске послове, при томе поштујући одредбе овог Закона.

У Закону су таксативно наведени услови које заинтересовано (правно или физичко лице) мора кумулативно испунити како могло добити одобрење за обављање детективским пословима. Према чл. 3. Закона, правном лицу се може одобрити вршење детективске делатности ако има:

- акт о упису правног лица у судски регистар са регистрованом истражном и заштитном делатношћу,
- именовано одговорно лице у правном лицу које има дозволу за обављање детективских послова,

² Закон о приватним детективима Републике Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 24/09.

³ Овај Правилник смо уврстили у излагање о детективској делатности у Хрватској, с обзиром да његове одредбе налазе примену у пракси. Зато сматрамо да би нам било од користи указати, у најкраћим цртама, на релевантне одредбе Правилника, иако претходи доношењу важећег Закона (В. претходну фусноту).

- закључен уговор о раду на неодређено време са најмање једним приватним детективом,
- уређен пословни простор у складу са посебним просторно – техничким условима.

У Хрватској је, 2010. године, усвојен нови Правилник о просторно – техничким условима за обављање детективске делатности.⁴ У чл. 2. Правилника, између осталог, прописано је да пословни простор мора имати најмање две просторије (радна соба и чекаоница), укупне површине, не мање од 30 м². Прописивање конкретних услова у функцији је обезбеђења неопходних претпоставки за несметано бављење детективском делатношћу.⁵

Предузетнику се може одобрити обављање детективске делатности ако поседује дозволу за обављање послова приватног детектива, акт о упису у регистар, те ако испуњава услове из ст. 1., тач. 4. овог члана.

Захтев за издавање дозволе за обављање послова приватног детектива подноси се полицијској управи надлежној према месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева, а може се издати лицу ако (чл. 4. Закона):

⁴ Правилник о просторно – техничким условима за пословни простор у којем се обавља детективска делатност Републике Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 37/10.

⁵ Интересантно је запазити да су на сличан начин и у Републици Српској регулисани услови у погледу пословног простора. Стога, пословни простор: а) мора бити посебна грађевинска целина опремљена на примеран начин у складу и значају обављања детективске делатности, б) ако се налази у вишеспратној стамбеној или пословној згради без лифта, може се налазити највише на трећем спрату те зграде, в) пословни простор мора имати најмање две просторије (радна соба и чекаоница) и мокри чвор. Укупна површина за обављање детективске делатности не може бити мања од 25 метара квадратних, г) радна соба приватног детектива мора бити визуелно одвојена и звучно изолована од чекаонице, д) просторије пословног простора морају бити чисте и уредне и опремљене уређајима и средствима за дојаву и гашење пожара, у складу са општим прописима о заштити од пожара, њ) ради смештаја и чувања предмета у раду и прописаних евиденција пословни простор мора имати ватроотпорне ормаре или касе чија отпорност на ватру износи најмање два сата или ватроотпорну просторију чији зидови, подови, стропови и отвори имају отпорност на ватру најмање једног сата, е) ормари или касе морају имати сигурносне механичке или нумеричке браве које гарантују безбедност похрањених предмета и евиденција, з) у пословном простору мора се налазити телефон, телефакс, персонални рачунар, или писаћа машина. Р. Лугоњић, „Приватна детективска делатност у Републици Српској и проблеми у њеном функционисању“, *Дефендологија* 23-24/2008, 55-56.

- има пребивалиште, односно одобрен боравак у Републици Хрватској,
- има најмање стручни назив „стручни приступник“ или „стручни првоступник“,
- има завршен приправнички стаж у трајању од 12 месеци,
- поседује општу здравствену способност, што доказује потврдом из здравствене установе,
- није правоснажно осуђен или се против њега не води кривични поступак за кривично дело које се гони по службеној дужности,
- испуњава безбедносне услове,
- има положен стручни испит за приватног детектива,⁶
- познаје хрватски језик и латинично писмо.⁷

Иако је законодавац кумулативно прописао испуњење услова за обављање детективске делатности, предвиђени су изузеци у два случаја:

- лице које има три године искуства на пословима службеника Министарства, на војно-полицијским пословима Министарства одбране, пословима државног тужилаштва, правосудне полиције или припадника безбедносних служби, испуњава услове из ст. 1., тач. 3. овог члана,⁸

⁶ Шире о начину и условима за полагање стручног (детективног) испита, В.: Правилник о начину и програму полагања испита за обављање детективских послова Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 197/03.

⁷ Познавање хрватског језика и латиничног писма неопходно је доказати посебним писменим документом, односно сведочанством или дипломом о завршеном школовању на хрватском језику. Интересантно је напоменути да у новом Закону о детективној делатности у Словенији (В. Закон о детективски дејавности Републике Словеније, *Урадни лист РС*, бр. 17/11), у оквиру прописаних услова за обављање детективске делатности, није садржана обавеза познавања словеначког језика и латиничног писма. Међутим, у претходно важећем Закону о детективној делатности (В. Закон о детективски дејавности Републике Словеније, *Урадни лист РС*, бр. 7/03), прописана је обавеза познавања словеначког језика. Подсећања ради, Словенија је далеке 1994. године, прва од свих република чланица *ex*Југославије, законски регулисала област детективске делатности.

⁸ Мишљења смо да је овом одредбом повређено право на равноправно вршење детективске делатности свих грађана у држави. Заправо, није спречен сукоб интереса између детектива и некадашњих припадника полиције, безбедносних служби, судова и тужлаштава који су, према наведеној одредби, намерно стављени у повлашћенији положај. Пракса у неким законодавствима у свету је да овим лицима није дозвољено најмање пет година, по напуштању службе у којој су радили, да се баве детективском делатношћу, како би се тиме спречила могућност одавања службених тајни, те злоупотребе некадашњих контаката. М. Милошевић, „Нацрт закона о детективским

- први и последњи услов не односи се на држављане држава чланица Европске уније или држава уговорница Уговора о европском привредном простору.

2.2. Поступак (процедура) за добијање одобрења за обављање детективске делатности

Поступак за добијање одобрења за обављање детективске делатности у Хрватској има сва обележја административно – управног поступка који спроводе надлежни органи МУП. Стога, заинтересовано лице (правно или физичко) дужно је да поднесе писмени захтев надлежној полицијској управи у чијем су прилогу писмени докази о испуњености свих тражених услова. Након примљеног захтева полицијска управа, надлежна према месту пребивалишта односно седишта правног лица, проверава испуњеност услова предвиђених у чл. 4. Закона. У зависности од резултата добијених спроведеном провером поднети захтев може бити усвојен или одбијен.

Законодавац је посебно прописао које безбедносне услове не испуњава лице, односно подносилац захтева (чл. 6. Закона):

- које је или је било повезано са појединцима, групама или организацијама усмереним на чињење кривичних дела, што се утврђује оперативном провером надлежне полицијске управе,
- које конзумира опојне дроге,
- на чијој страни постоје друге чињенице и околности које би основано указивале на непоузданост лица за обављање детективских послова и с тим у вези могућност угрожавања слободе и права других људи, јавног морала те правног поретка.

Безбедносне услове мора испуњавати свако заинтересовано лице које жели засновати радни однос у полицији, војсци и безбедносним структурама, па је сасвим логично испуњавање истих захтевати и код лица које се жели бавити детективском делатношћу. У том погледу, став законодавца сматрамо потпуно исправним и у духу савремених

тенденција присутних у актуелним законодавствима држава чланица *ex* Југославије.⁹

Предвиђена је могућност одузимања приватном детективу дозволе за обављање детективских послова у случају ако:

- престане постојати неки од услова који се односе на добијање дозволе,
- ако поступа у супротности са релевантним законским одредбама,
- јавно објави или учини доступним податке које је прикупио у обављању детективских послова,
- изгуби пословну способност.

Наведене законске могућности су рестриктивно постављене и њихово, појединачно или збирно, наступање доводи до губитка дозволе за обављање детективске делатности.

У Хрватској је основана посебна струковна детективска организација, тј. „Удруга приватних детектива Хрватске“.¹⁰ У складу са својим програмским и статутарним одређењима, Удружење приватних детектива представља струковну и интересну организацију приватних детектива, делује у складу са законима и другим правним прописима који уређују детективску делатност, својим Статутом и другим прописима који су усмерени ка развоју и промовисању детективске делатности у Хрватској. У њеном чланству се налазе све важније детективске агенције на територији Хрватске, као што су: Агументум, Детектив Сова, Мрежа, Сјена, Омега итд. При томе, Удружење приватних детектива у Хрватској је, по својој природи, непрофитно удружење чији су чланови:

- приватни детективи који имају овлашћење за обављање детективских послова и одобрење да почну са радом,

⁹ Према чл. 47., ст. 6. новог Закона о полицији Хрватске термин „достојност за обављање полицијске службе“ одређује се на следећи начин: „Није достојна за обављање полицијске службе особа која је правомоћно осуђена за казнено дјело почињено из користољубља или нечасних побуда, или особа која је кажњена за прекршајно дјело против јавног реда и мира с обиљежјем насиља или за друго прекршајно дјело које је чини недостојним за обављање полицијске службе или особа чије досадашње понашање, навике или склоности указују на непоузданост за обављање службе“. В. Закон о полицији Републике Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 34/11.

¹⁰ С обзиром да Удружење детектива у Хрватској има свој веб сајт, у оквиру наредног излагања, користимо изворне податке који су на њему објављени. В. <http://updh.hr>, 01.11.2011.

- односно власници (оснивачи) и одговорна лица у правним лицима чија је основна делатност детективска делатност,
- приватни детективи који имају овлашћење за обављање детективских послова,
 - лица заинтересована за развој и промоцију детективске делатности.

Удружење је одредило главне циљеве од чијег испуњења зависи реализација основних програмских опредељења. У погледу реализације пројектованих циљева предузимају се следеће активности:

- одбрана части и угледа детективске делатности и чланова удружења,
- унапређивање детективске делатности као самосталне и независне службе,
- праћење законодавства које је у вези са циљем деловања Удружења и подношење предлога ради промовисања детективске делатности,
- сарадња са свим лицима која поседују овлашћење за обављање детективске делатности као и са правним лицима регистрованим за обављање детективске делатности на подручју Хрватске ради развоја и промовисања детективске делатности,
- сарадња са свим државним органима који се баве сузбијањем нелегалних детективских делатности у оквиру важећих законских прописа, а нарочито прикупљањем и давањем података, указивањем на проблеме подношењем пријава, истраживањем и вођењем евиденције свега што је у вези са нелегалном детективском делатношћу правних и физичких лица,
- сарадња са удружењима приватних детектива у иностранству, као и са другим одговарајућим друштвима и удружењима у земљи и иностранству које се баве активностима сродним удружењу,
- вођење евиденције детектива удружења,
- организовање стручних скупова, саветовања, предавања и обуке из подручја деловања приватних детектива,
- издавање материјала и публикација које се односе на предмет деловања удружења.

За разлику од Хрватске, у Словенији је, у оквиру прописаних услова за обављање детективске делатности, предвиђена обавеза писменог достављања сагласности од стране Министарства за

унутрашње послове детективској комори као струковном удружењу приватних детектива.¹¹

2.3. Начин обављања детективских послова

На основу компарације законодавства држава чланица *ex* Југославије уочљива је тенденција истог или сличног давања овлашћења приватном детективу у обављању послова застранку. При томе, приватном детективу је дозвољено прикупљати податке од лица која су му вољна уступити тражене податке, односно непосредно од лица на које се подаци односе, те од других лица која имају такве податке, наравно све на добровољној основи, и преко средстава јавног информисања. Истовремено, детективи могу прикупљати податке и од државних органа и других правних лица којима су поверена јавна овлашћења, али када је реч о овлашћењу, односно обавези органа да те податке уступи у појединим законима, постоје извесне разлике.¹²

Детективски послови се могу обављати само на основу посебно издатог пуномоћја од странке. Међутим, правни основ за обављање детективске делатности је закључени писани уговор између детективске канцеларије или детектива и наручиоца детективских послова. Дакле, садржај и обим детективске делатности у Хрватској одређен је на двоструки начин, и то: важећим законским прописима, и овлашћењима која детективу да странка у писменом пуномоћју.

На сличан начин је правни основ за обављање детективске делатности регулисан и у законодавствима других република чланица *ex* Југославије. У Републици Српској је, у оквиру дела који се односи на права и дужности приватног детектива, прописана обавеза претходног склапања писаног уговора између приватног детектива и наручиоца

¹¹ Интересантно је напоменути да у Словенији, у издању Детективске коморе Словеније, излази научно-стручни часопис „Детектив“. Садржај часописа је обогаћен законским и подзаконским прописима у складу са актуелним променама у словеначком законодавству које се односи на детективску делатност. Посебно се апострофира значај успостављања међународне сарадње у делу који се односи на детективску делатност уопште, као и погледу сарадње на нивоу конкретног криминалног случаја у детективској пракси. У часопису се обрађују теоријска и практична питања из области детективске делатности са посебним освртом на актуелне примере из домаће и иностране детективске праксе. А. Кнафелц, „Успешен пример из праксе (Збирање информациј)“, *Детектив* 1-2/2008, 6-7.

¹² Г. Павловић, „Правни аспекти детективске дјелатности (упоредни приказ законских одредби којима је регулисана детективска дјелатност у бившим Југословенским републикама)“, *Дефендологија* 23-24/2008, 119.

детективске услуге (странке). Међутим, Закон¹³ није ближе одредио форму склопљеног уговора, обавезне елементе, садржај, минималну вредност уговорених услуга и сл.

Приватни детектив може прикупљати информације и обавештења од лица које желе да сарађују. Сходно томе, приватни детектив нема дискрециона овлашћења у смислу прикупљања података противно вољи лица од кога се подаци траже. Према члану 9. Закона, приватни детектив може прикупљати обавештења и информације о:

- несталим особама или особама које се скривају од странке, лицима која су написала или послала анонимна писма или лицима која износе клевете, увреде или износе нешто из личног, породичног или пословног живота што може шкодити нечијој части или угледу,
- лицима која су странци проузроковала штету,
- предметима који су изгубљени или украдени,
- доказима који су странци потребни за осигурање или остваривање права или повластица које остварује пред судским или другим државним органима, те друштвима или удружењима,
- успешности лица у обављању послова,
- успешности и/или пословности привредних друштава, предузетника или других правних лица,
- чињеницама и околностима које се односе на лични положај грађана и њихов имовински статус,
- кандидатима за запошљавање и радницима само уз њихов писани пристанак, а које је према посебном пропису овлашћен прикупљати послодавац,
- кривичним делима која се гоне по приватној тужби те о њиховим учиниоцима,
- повредама радних обавеза или радне дисциплине.

Осим прикупљања обавештења и информација, из члана 9. овог Закона, приватни детектив може:

- планирати и спроводити мере заштите пословних тајни, информационих система, економских и личних података и информација, сходно склопљеном уговору са странком,

¹³ Закон о заштити људи и имовине и дјелатности приватног детектива Републике Српске, *Службене новине РС*, бр.50/02, 92/05 и 91/06.

- обављати доставу писмена у судском, управном и другим поступцима.

Приликом обављања своје делатности, приватни детектив не сме вршити послове уласка у нечији посед, присилне наплате, посредовања или симулираног откупа предмета кривичног дела, симулираног давања или примања мита, те не сме прикупљати податке забрањене законом. Надаље, приватни детектив не сме обављати послове који су у надлежности полиције, безбедносних служби и правосудних органа, осим посматрања, пратње и фотографисања на јавном месту. Међутим, приватни детектив у овим ситуацијама не сме користити средства или уређаје за прикривено снимање или прислушкивање (члан 12. Закона).

По угледу на законодавства других држава, детектив у Словенији нема право да предузима радње и поступке који спадају у надлежност полиције и правосудних органа и не може служити средствима, методима и уопште начинима рада којима се користе државни органи. Уколико у раду детектив дође до података о извршиоцу кривичног дела које се гони по службеној дужности, дужан је да те податке одмах преда надлежном државном органу. Информације до којих детектив дође сматрају се пословном тајном и не смеју се давати трећим лицима. Након испуњења уговора, детектив је у обавези да све податке до којих је дошао уступи странци. Забрањено је обављање детективских послова за домаће и иностране државне органе, као и за политичке странке.¹⁴

Према члану 8. Правилника о обављању детективских послова,¹⁵ приватни детектив или детективска канцеларија не сме са осигуравајућим друштвима, хотелима, банкама, склапати писане уговоре о сталном или повременом обављању детективских послова. Законодавац је нормирао могућност када је приватни детектив, иако у изузетним ситуацијама (члан 14. Закона), дужан одбити обављање детективских послова, и то:

- ако је он или неки други приватни детектив, који ради или је радио у истом правном лицу или предузетник у истој ствари или у ствари која је с њом правно или стварно непосредно повезана, обављао детективске послове за супротну странку,

¹⁴ Шире о могућим незаконитостима у раду приватног детектива у Словенији, видети: „Stališče Zbornice o nezakonitem delovanju detektivov“, *Detektiv* 1-2/2008, 28.

¹⁵ Правилник о обављању детективских послова Републике Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 20/98.

- ако је у истој правној ствари радио као радник Министарства или Министарства одбране, односно Војне полиције те као овлашћено лице задужено за друге послове безбедносне и обавештајне природе или као истражни судија или државни тужилац,
- у другим случајевима сукоба интереса предвиђених посебним прописима.

Наведена ограничења потпуно су у складу са интенцијом законодавца у циљу потпуније заштите интереса странке, као наручиоца детективских услуга, од могућих злоупотреба у односу на претходна сазнања која је приватни детектив имао радећи на другим (државним) пословима или на претходним случајевима за супротну странку.

2.4. Детективска легитимација (исказница)

Приликом обављања детективских послова приватни детектив је дужан поседовати, носити и показати детективску легитимацију (исказницу). Надлежност за издавање легитимације додељена је полицијској управи а издаје се уз дозволу за обављање детективских послова. Поступак за издавање детективске легитимације има све особености административно-управног поступка. Детективска легитимација представља средство којим се доказује индентитет и својство приватног детектива у односу на лице према коме се наступа, односно од кога се прикупљају потребни подаци. Детективска легитимација се мора показати овлашћеним лицима (полицијском инспектору или службенику) из полиције, односно полицијске управе на њихов захтев.

Посебност детективске легитимације, као писмене исправе, није присутна само у поступку издавања, већ и у посутпку њеног враћања надлежној полицијској управи. Према члану 29. Закона, приватни детектив је дужан вратити легитимацију надлежној полицијској управи у року од осам дана. Наведни рок је преклузиван и његово рачунање почиње од дана предаје писмене изјаве о престанку обављања детективских послова, односно престанка неког од услова за обављање тих послова. Са друге стране, правна лица и предузетници дужни су у краћем року (три дана) писаним путем обавестити надлежну полицијску управу уколико престане радни однос приватног детектива који је код њих био у радном односу.

У Републици Српској се питање издавања, изгледа, као и других околности везаних за детективску легитимацију регулише важећим

Законом о агенцијама за обезбеђење лица и имовине и приватним детективским агенцијама, као и Правилником о легитимацији припадника обезбеђења и детективској легитимацији.¹⁶ Детективску легитимацију издаје Центар јавне безбедности, према седишту приватног детектива. Приватни детектив за време обављања детективских послова дужан је показати детективску легитимацију овлашћеном службеном лицу МУП, као и лицу од кога прибавља одређене податке. Приватни детектив је обавезан вратити детективску легитимацију подручном Центру јавне безбедности, у року од три дана од дана предаје писмене изјаве истом центру да престаје са обављањем детективских послова. Захтев за издавање детективске легитимације подноси се надлежном Центру јавне безбедности. Легитимација је правуглог облика, димензије 55 x 85 мм, израђена на картонској подлози, светло смеђе боје, на којој је утиснут грб Републике Српске у светлијој боји, пресвучена провидним пластичним материјалом. Предња страна легитимације садржи:

- у горњем углу налази се текст: РЕПУБЛИКА СРПСКА,
- испод текста Република Српска исписан је текст: ДЕТЕКТИВСКА ЛЕГИТИМАЦИЈА,
- испод текста: ДЕТЕКТИВСКА ЛЕГИТИМАЦИЈА, уписан је назив детективске агенције,
- испод текста са називом детективске агенције уписано је име, презиме и ЈМБГ носиоца легитимације,
- у горњем левом углу легитимације назначено је место за фотографију,
- испод места за фотографију је серијски број легитимације.

Приватни детектив може користити легитимацију само у обављању детективских послова. Легитимација се издаје са роком важења од 5. година.¹⁷

¹⁶ Правилник о легитимацији припадника обезбеђења и детективској легитимацији Републике Српске *Службени гласник РС*, бр. 19/03.

¹⁷ Идентичан облик и боју има детективска легитимација приватних детектива, на подручју Брчко дистрикта БиХ, с том разликом што се уместо текста: Република Српска, налази текст Босна и Херцеговина, Брчко дистрикт Босне и Херцеговине, а затим Полиција дистрикта, а уместо грба Републике Српске, налази се грб Босне и Херцеговине. Надлежни Центар јавне безбедности води евиденцију о издатим детективским легитимацијама. Д. Вујић, Г. Шетка, „Законска регулатива детективске дјелатности у Републици Српској“, *Дефендологија* 23-24/2008, 103.

2.5. Надлежност и поступак вршења надзора над приватним детективским пословима

Правно уређење надзора над вршењем послова приватне безбедности, а посебно у погледу детективских послова, усклађено је са решењима из упоредног законодавства. Наиме, надзор над применом законске и подзаконске регулативе спроводе посебни инспектори надлежни за област приватне заштите и детективских послова у саставу министарства унутрашњих послова. У садржајном смислу, инспектори приликом вршења послова надзора, сходно овлашћењима из чл. 32. ст. 1. Закона, могу:

- проверавати и утврђивати идентитет лица која обављају детективску делатност и активности везане за ту делатност,
- привремено, до доласка полицијских службеника, ограничити слободу кретања ради проналажења и хватања лица за које постоје основи сумње да је у обављању или везано за обављање детективске делатности учинило кривично дело или прекршај,
- привремено, до доласка полицијских службеника, одузети предмете када околности указују да је одређени предмет везан извршење кривичног дела или прекршаја или може послужити као доказ у поступцима који се воде након инспекцијског надзора,
- прегледати и осигурати просторије, просторе, објекте, документацију и прометна средства које приватни детектив користи за обављање детективске делатности, када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или прекршај,
- остварити увид у збирке података, пословну документацију, пословне просторије и уређаје који им омогућују увид у пословање правних лица и предузетника који обављају детективску делатност,
- обављати и друге послове у складу са сврхом инспекцијског надзора.

Иако се наведена инспекцијска овлашћења односе на контролу и вршење надзора над детективским пословима она се, добрим делом, поклапају са општим овлашћењима која имају инспекцијски органи у вршењу управног надзора и контроле над радом правних лица и предузетника у обављању њихове регистроване делатности. У том смислу, слична законска решења су присутна у готово свим државама

чланицама *ex* Југославије. Сходно томе, иако се законодавац експлицитно не изјашњава, у делу који није регулисан овим Законом потребно је примењивати релевантне одредбе Закона о општем управном поступку.¹⁸

Посебност овог Закона огледа се и у односу на прописивање начина вођења евиденције за правна лица и предузетнике који обављају детективску делатност. Наиме, надлежност за вођење евиденције је подељена између министарства унутрашњих послова и надлежне полицијске управе (чл. 33. Закона). Следствено томе, министарство води евиденције о издатим одобрењима за обављање детективске делатности и евиденције о издатим сведочанствима о положеном стручном испиту за приватног детектива. Са друге стране, надлежна полицијска управа води евиденције о издатим дозволама за обављање послова приватног детектива и евиденције о издатим детективским легитимацијама. Наведена подела надлежности за вођење евиденција потпуно је у складу са интенцијом законодавца да обезбеди објективан приступ и у овом сегменту рада државних органа који активно учествују и мериторно одлучују о свим аспектима вршења детективске делатности, како правних лица, тако и предузетника.

3. ЗАКЉУЧАК

Детективска делатност, по некима само одређени вид (пара)полицијске делатности, предмет је великог интересовања домаће и иностране, научне али и лаичке јавности. Велики број међународних и домаћих научних скупова, конференција и темата у научним и стручним часописима посвећен је проблематици детективске делатности. Поред тога, у складу са тенденцијом увођења у домаће законодавство посебних законских аката којима се регулише правна област детективске делатности, обухватила је скоро све државе чланице *ex* Југославије. У том погледу, Хрватска представља пример државе која је детективску делатност издвојила у посебан и целовити законски акт. Истовремено, донет је одређени број подзаконских аката (Правилника) којима се ближе регулишу поједини сегменти детективске делатности.

Полазећи од присутног правног и фактичког стања у регулацији детективске делатности систематика рада је усклађивана са целинама

¹⁸ В. Закон о општем управном поступку Републике Хрватске, *Народне новине РХ*, бр. 47/09.

(одељцима) које се налазе у актуелном Закону о приватним детективима у Хрватској. У циљу што квалитативнијег приказивања садржине појединих законских одредби, исте су изворно цитиране, коментарисане и упоређиване са актуелним законским решењима у Словенији и Републици Српској.

Наведена динамика и садржина излагања допринеле су формирању општег закључка о питањима правне регулације детективске делатности у Хрватској. Неопходно је истаћи да је издвајање детективске делатности из посебног законодавства, којим се регулише област приватне безбедности, допринело садржајнијој обради главних питања везаних за детективску делатност. Законска решења, иако добри делом преузета из упоредног законодавства, потпуно су у складу са потребама хрватске државе да се законски уреди овако значајна област друштвеног живота.¹⁹ Најзад, питање надлежности за регистрацију правних лица и предузетника (обртника), надзор над њиховом делатношћу, те утврђивање одговорности за повреде правила струке и кршења законских одредби, потпуно су у складу са решењима присутним у упоредном законодавству држава чланица ЕУ.

¹⁹ Проблематика некритичког преузимања туђих законских решења присутна је и у другим законским текстовима, осим у Хрватској, и у Србији. Шире о томе: В. Ј. Ћирић, „Невоље са упоредним правом“, *Страни правни живот* 1/2008, 7-31.

Doc. dr Ivan Joksić

Faculty of economics and judiciary

University Business Academy Novi Sad

LEGAL SERVICES DETECTIVE OF REGULATION IN CROATIA

Summary

Detective work in all member states of former Yugoslavia has a long legal tradition. The reasons for this situation to be found in the former socio-economic and political conditions, as a rule, preceded by the legislation, or a certain part of the legal regulation of social relations. With the disintegration of its member republics as independent states, initiated a process of comprehensive reforms in the security field. The reflex of these changes is noticeable with regard to privatization of the area of "detective" services, which had hitherto been the prerogative so. "Detective-Inspector of Police". In accordance with new developments in legislation, first Slovenia, then Croatia, the area of providing private detective services are regulated by special legislation.

In light of the foregoing, the author of this paper will present basic features of legal regulation of detective activities in Croatia. In addition, work will be divided into several units within which to indicate the primary determinants of detective activities in light of the positive laws and regulations. At the same time, the author will be at certain places in the work of comparing the legislation of Croatia served with the relevant legislation of the Republic of Slovenia and Serbian.

Keywords: *business detective, private detective, legal entities, entrepreneurs, detective identification card.*